

Nr 607

Av herr Nyström m. fl., i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 54, angående reformering av den obligatoriska skolan m. m.

(Lika lydande med motion nr 721 i Andra kammaren)

I diskussionen om den nya skolan har det många gånger framhållits att införandet av humanistiska och socialekonomiska fackskolor kan medföra svårigheter för folkhögskolan. Flera remissinstanser, bl. a. skolöverstyrelsen, Landsorganisationen och Sveriges socialdemokratiska ungdomsförbund, har också förklarat att de inte funnit skolberedningens bedömning av folkhögskolans ställning efter fackskolornas införande tillfredsställande och förordat en utredning rörande folkhögskolans framtida uppgifter. Departementschefen anför i Kungl. Maj:ts proposition nr 54 år 1962, att han för sin del inte kan finna det motiverat att nu sätta i gång en särskild utredning om folkhögskolan. Han hänvisar därvid till de riktlinjer för folkhögskolan som uppdrogs av 1957 års riksdag och som han anser fortfarande böra äga giltighet.

I propositionen framhåller departementschefen vidare att införandet av fackskolorna inte kommer att innebära en fara för folkhögskolans existens utan tvärtom i högre grad möjliggör för folkhögskolan att hålla fast vid sina primära målsättningar och att de i sammanhanget aktuella fackskolorna vänder sig till ungdom, medan folkhögskolan är avsedd för vuxna.

Departementschefens bedömning av fackskolornas inverkan på folkhögskolans elevrekrytering och framtida ställning synes inte övertygande. Fackskolorna innebär inte en fara för folkhögskolans målsättning men kan vara det för dess elevrekrytering under vissa förhållanden, och den av departementschefen påtalade omständigheten att de två skolformerna vänder sig till olika ålderskategorier utesluter inte utan vidare konkurrens om eleverna på så sätt att ungdomar som genomgått humanistisk eller socialekonomisk fackskola kanske inte anser sig ha behov av att något eller några år senare genomgå folkhögskola.

Departementschefen betonar i propositionen att folkhögskolan inte med bibehållande av nuvarande status kan ges möjlighet att arbeta med den för fackskolorna angivna målsättningen på grund av de väsentliga motsägelser det synes innebära. Påståendet kan synas riktigt, om man betonar fackskolornas yrkesförberedande uppgift, men äger mindre giltighet om dessa

skolors av både skolberedningen och departementschefen betonade allmänbildande uppgift ställs i förgrunden.

Den behandlade frågan är komplicerad och kan enligt vår mening inte besvaras annat än utifrån en utredning rörande folkhögskolans hittillsvarande yrkesförberedande insats och dess förenlighet med skolreformens huvuduppgift att ge medborgerlig och personlig utbildning.

I propositionen framhåller departementschefen slutligen beträffande folkhögskolan att den sedan yrkes- och fackskoleutbildningen utbyggts får möjlighet att mera odelat ägna sig åt sin huvuduppgift att ge allmän medborgerlig bildning, för vilket den är särskilt skickad med sin frihet i fråga om kursplaner, sin erfarenhet av vuxenundervisning, sin internatform och sin nära samverkan med samhällets olika organ, folkrörelser och andra skolformer. Departementschefen anger emellertid inte närmare hur detta samarbete skall utformas eller om skilda former av statligt stöd för säkerställande av en sådan utbyggnad av undervisningen och en sådan samverkan överväges.

Även i detta avsnitt synes departementschefens bedömning otillfredsställande. Hela frågan om folkhögskolans uppgift i det fria och frivilliga ungdomsarbetet och folkbildningsverksamheten måste rimligtvis detaljstuderas. Nu föreliggande hinder för en utveckling av folkhögskolornas verksamhet i berörda hänseenden måste enligt vår mening undanröjas och arbetet erhålla samhällets systematiska stöd. Den nyligen avlämnade utredningen om folkbildnings- och ungdomsverksamhet har inte upptagit dessa frågor till närmare behandling.

Mot bakgrunden av den allmänna diskussion som föres och förts om bildningsproblemet i vår tid och de svårigheter som föreligger, inte minst med hänsyn till det demokratiska samhälls- och samlivets utveckling, måste det anses angeläget, att folkhögskolans uppgifter i det fria och frivilliga ungdoms- och bildningsarbetet utredes, liksom att effektivt ekonomiskt stöd för föreslagna verksamhetsformer överväges.

En utredning torde följaktligen inte böra begränsas till de problem som aktualiseras av de föreslagna fackskolorna utan omfatta frågan om folkhögskolans ställning och uppgifter i det framtida utbildningssystemet i hela dess vidd.

Ett klarläggande av folkhögskolans nuvarande läge torde böra inleda arbetet, varvid uppmärksamhet ägnas åt målsättning, undervisningsmetoder, internatfrågor, elevrekrytering, elevernas förutvarande utbildning, liksom deras motivering för att genomgå folkhögskola.

En central fråga är folkhögskolans insats i ungdoms- och folkbildningsarbetet. Utbyggnaden av samarbetet med ungdoms- och folkbildningsorganisationerna, folkhögskolans möjligheter att medverka i utbildningen av ungdoms- och studieledare samt lärarnas insatser i ungdoms- och bildningsorganisationernas verksamhet. Vidare bör folkhögskolans möjligheter att

göra vidgade insatser i det internationella arbetet övervägas bl. a. genom att ta emot stipendiater från u-länderna och förbereda svenska ungdomars insatser i dessa länder.

Folkhögskolans kurstyper bör i samband härmed bli föremål för viss översyn utan att någon grundläggande omdaning i fråga om desamma ifrågasättes. Givetvis bör utredningen verkställa en översyn av de statsbidragsfrågor, som aktualiseras av utredningens övervägande.

Folkhögskolan har, som också skolberedningen understrukt, gjort och gör en insats av största betydelse för enskilda och för samhället. Det kan inte vara försvarligt att nu genom beslut som grundar sig på otillfredsställande material och bedömningar skapa svårigheter för eller t. o. m. äventyra denna skolforms existens i en situation då samhällsutvecklingen gör en insats för medborgerlig bildning alltmer angelägen.

Med stöd av vad som ovan anförts hemställer vi,

att riksdagen måtte besluta om en utredning av folkhögskolans ställning och uppgifter, varvid bör behandlas såväl denna skolforms förhållande till de föreslagna humanistiska och socialekonomiska fackskolorna som dess insats i det fria och frivilliga ungdoms- och folkbildningsarbetet.

Stockholm den 23 mars 1962

E. Hj. Nyström

Fridolf Wirmark

Arvid Helleblad

V. Wikner

Uno Hedström
